

IN MEMORIAM A.C. HELLEMA

Op 15 februari 1975 overleed de heer A.C. Hellema. Op verscheidene terreinen heeft hij voor de Montfoortse gemeenschap veel betekend. Ook de geschiedenis van Montfoort en omgeving boeiden hem zeer. In lezingen en publikaties heeft hij de daarover verzamelde kennis overgedragen en ook de plaatselijke oudheidkamer had zijn bijzondere aandacht. Behalve in de regionale couranten schreef hij in het Maandblad van „Oud Utrecht”, waarbij hij regelmatig blijk gaf van zijn zorgen over de voortgaande verwaarlozing en sloop van waardevolle monumenten uit Montfoorts rijke geschiedenis.

Van zijn laatste boek, de geschiedenis van de Grote of Sint Janskerk te Montfoort, heeft hij de verschijning helaas niet meer beleefd. Tot enkele weken voor zijn overlijden was hij actief, ondanks zijn steeds slechter wordende gezondheidstoestand, en stond hij klaar om zijn werkgroepen van informatie te voorzien.

Moge zijn werk hem in dankbare herinnering doen houden.

N.P.

DE WOERDENSE BINNENSTAD IN HET MONUMENTENJAAR

door N. Plomp.

De werkgroep stad en landschap heeft een lijst opgesteld van objecten van historische waarde in de binnenstad van Woerden. Deze lijst wordt door het bestuur voorgelegd aan het college van burgemeester en wethouders. Samen met het Gemeentebestuur wil de Historische Vereniging de mogelijkheden nagaan om het voortbestaan van historisch waardevolle panden en „kleine monumenten” zoals gevelstenen te bevorderen.

Dat het niet overbodig is dat wij onze wensen in dit opzicht kenbaar maken, blijkt wel uit de recente sloop van een achttiende eeuws herenhuis in de Rijnstraat. Het huis was in de tweede helft van de achttiende eeuw eigendom van zekere Dirk Zuytent. In 1783 werd het door zijn erfgenamen voor f. 1700,— verkocht aan Hendrina de Wael, weduwe van Jan Oostrum. Zij overleed in 1814 waarna het huis werd bewoond door Baltus van Wijk, marktschipper en koster van de Grote Kerk. Na zijn overlijden in 1841 woonde zijn weduwe er nog tot 1860. Inmiddels was haar zoon Hendrik met zijn gezin in 1850 bij haar komen inwonen. Hendrik van Wijk was griffier en tevens van 1867 tot 1883 secretaris-rentmeester van het Groot-Waterschap. Hij verhuisde in 1873 naar de Voorstraat, waarna de steenfabrikant P. Kluijver zich er met zijn gezin vestigde.

Latere bewoners waren H. Nap, A. Westerhuis en Th. Vermeulen. Enkele jaren na diens overlijden in 1964 werd het huis als pakhuis in gebruik genomen door de Combi-supermarkt. Nu is het sterk verwaarloosde huis met het ernaast gelegen pand en de vroegere supermarkt vervangen door een nieuw winkelgebouw (Albrecht). Of dat een aanwinst is laat ik graag ter beoordeling van de lezer.

Een ander pand in de Rijnstraat, het voormalige kaaspakhuis van de heer D.G.B. van der Heeden, dat een grotendeels ongeschonden zeventiende eeuwse gevel heeft, kreeg een nieuwe bestemming. De gevel werd gezandstraald en de onderpui enigszins aangepast. Bijna was de gehele voorgevel wit geschilderd, doch door de oplettendheid van een van de leden van de werkgroep en het snelle reageren van o.a. de gemeentelijke dienst voor bouw- en woningtoezicht kon dat worden voorkomen.

De lijst

Op de hierboven genoemde lijst, die dus uitsluitend betrekking heeft op Woerden binnen de singels, staat het volgende vermeld:

In de Kazernestraat: poortje in het pand van Jac. Hermans (16e eeuw).

In de Groenendaal: de voormalige R.K. pastorie (18e eeuws met 19e eeuwse gevel).

In de Havenstraat: no.26, de voormalige Ned. Herv. pastorie, thans wijkgebouw; de tegeltableaux in de gevel van no. 30, het Gemeenlandshuis; de gevelsteen daartegenover in no. 53 (1572).

In de Grote Steeg: gemetselde nis in de gevel van no. 8 (17e eeuws, metselproef?). Mogelijk zijn de pandjes 4, 6 en 8 in combinatie te behouden.

In de Rijnstraat: de achtergevel van Rijwielhandel Voorn (17e eeuws); de eerder genoemde gevel van het filiaal van meubelhandel Blok (17e eeuws); de gevel van kaashandel Smit (17e eeuws); het huis waarin Herman de Man in zijn kinderjaren woonde (19e eeuws); de raampjes uit de slachterij van de firma Ultee (17e eeuws); de geveltop van Rijnstraat 40, hobbywinkel, met windwijzer van de vroeger daar gevestigde destilleerderij, en de panden Rijnstraat 42, groentewinkel, en Rijnstraat 44, chinees restaurant, (alle 19e eeuws).

In de Voorstraat: no. 1, tegenover de Hema (19e eeuws); no. 34, Wijbo (20e eeuws); de gevelstenen in no. 42, Van Vreeswijk, en no. 44, AMRO-bank (18e eeuws).

In de Achterstraat: no. 1, Autoshop Bijleveld (de laatste voormalige boerderij binnen de stadswallen); no. 7, metaalfabriek (19e eeuws); no. 23, de Chr. Geref. kerk met de daarnaast gelegen voormalige noodslachtplaats (19e eeuws).

Voorts de Oude Algemene begraafplaats met het bijbehorende gebouwtje (19e eeuws), de Joodse begraafplaats, de 19e eeuwse herenhuizen en het stadhuis aan Oostdam en Westdam en een aantal „eerste stenen” uit de 19e en 20e eeuw op verschillende plaatsen in de binnenstad. Tenslotte het monument op de kaasmarkt. En wat zou er van de Schalij-fontein geworden zijn . . . ?

DE ROMEINSE (militaire) BEWONING VAN WOERDEN KOMT IN HET LICHT.

door P.C. Beunder.

Inleiding.

Zo ongeveer sedert de tweede wereldoorlog, toen de bestudering van de Romeinse bewoning in ons land vastere vormen begon aan te nemen, kwamen ook de veronderstellingen aangaande een Romeinse bewoning te Woerden duidelijker naar voren¹).

Een en ander werd globaal gebaseerd op een aantal vondsten, die o.a. bij bouwwerkzaamheden aan de kapel van het pensionaat St. Joseph en het afgraven van gedeelten van de stadswallen werden gedaan²).

Tot een degelijke inventarisering, hoe klein van omvang dan ook, van alle door de tijd verkregen aanwijzingen en vondsten, kwam het echter destijds niet. Ook werd geen enkele opgraving of proef-onderzoek in het meest hiervoor in aanmerking komende gebied ondernomen.

Een en ander resulteerde in de aanduiding van een „vermoedelijk castellum”, dat weliswaar in het centrum van de oude stadskern diende te worden gezocht. Ook in de sinds kort verschenen bronnenpublicatie: Der Niedergermanische Limes³), duidt Bogaers terecht de Romeinse bewoning te Woerden nog aan met: „Vermutlich Auxiliarkastell”.